

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 24.9.2008
COM(2008) 588 final

**COMUNICAREA COMISIEI
CĂTRE CONSILIU ȘI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN**

**UN CADRU STRATEGIC EUROPEAN PENTRU COOPERARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI
TEHNOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ**

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN

UN CADRU STRATEGIC EUROPEAN PENTRU COOPERARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI TEHNOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ

Prezenta comunicare propune un cadru strategic european pentru cooperare științifică și tehnologică internațională, abordând, de asemenea, aspecte specifice, precum cooperarea în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC).

Prin intensificarea efortului în domeniul cercetării și prin facilitarea utilizării unor noi tehnologii, Europa poate răspunde într-un mod mai concret și mai eficient provocărilor majore cu care se confruntă astăzi societatea. Consolidarea Spațiului European de Cercetare (SEC) printr-o mai amplă integrare și prin coordonarea transfrontalieră a investițiilor și a activităților din domeniul cercetării va duce la creșterea competitivității Europei și a capacității sale de a atrage investiții în cercetare și inovare. Promovarea TIC europene la nivel mondial, ca motor esențial al creșterii socio-economice, va contribui, de asemenea, la agenda privind creșterea și ocuparea forței de muncă¹. Este necesar ca această consolidare a SEC să se realizeze în același timp cu extinderea acestuia, prin intensificarea cooperării cu parteneri internaționali.

Obiectivul strategic principal al cooperării științifice și tehnologice internaționale și accesul universal la TIC

Globalizarea se accelerează, iar acest fenomen influențează modul în care producem, comunicăm și utilizăm cunoștințele. Existența unor provocări majore, precum schimbările climatice, sărăcia, bolile infecțioase, amenințarea rezervelor de energie, alimente și apă, siguranța cetățenilor și a rețelelor și decalajul digital, demonstrează necesitatea unei cooperări științifice și tehnologice eficiente la nivel mondial pentru a promova dezvoltarea durabilă.

Cel de-al 7-lea Program-cadru de cercetare (PC7) reflectă această necesitate, fiind deschis participării unor țări terțe și incluzând o serie de instrumente noi, menite să încurajeze cooperarea internațională. PC7 reprezintă, însă, doar o mică parte a activității de cercetare din Europa; cea mai mare parte a investițiilor în cercetare fiind realizate de statele membre. Cooperarea științifică și tehnologică internațională europeană poate să contribuie efectiv la stabilitatea, siguranța și prosperitatea lumii numai prin consolidarea parteneriatului dintre statele membre și Comunitatea Europeană (CE)². O mai bună cooperare este necesară, în egală măsură, pentru promovarea, la nivel mondial, a obiectivelor de politică și a tehnologiilor europene. Prezenta comunicare stabilește un cadru european pentru cooperare științifică și tehnologică internațională, în vederea consolidării strategiei care se bazează pe un nou parteneriat pe termen lung între statele membre și CE. De asemenea, prezenta comunicare propune modalități de îmbunătățire a instrumentelor de cooperare cu parteneri strategici. Obiectivul principal al acestui cadru strategic este de a contribui la dezvoltarea durabilă pe la

¹ EU deține peste 15% din comerțul mondial cu bunuri și servicii TIC. Bunurile TIC reprezintă, de asemenea, o proporție semnificativă din ansamblul schimburilor comerciale dintre UE și partenerii săi economici, și anume 10,2% din totalitatea exporturilor de bunuri în afara UE și 14,4% din totalitatea importurilor.

² Spațiul European de Cercetare: perspective noi [COM(2007) 161 din 4.4.2007]

nivel mondial și de a favoriza excelența științifică și tehnologică a Europei, care devine treptat baza competitivității economice, în contextul în care companiile din UE trebuie să facă față unei concurențe din ce în ce mai accentuate din partea economiilor emergente.

Cadrul european propus cuprinde o serie de principii fundamentale și de orientări pentru acțiune. Acțiunile desfășurate în acest context vor consolida modul în care părțile interesate din sectorul public și privat european interacționează cu partenerii și concurența din alte zone ale lumii. Cadrul propus va contribui la libera circulație a cunoștințelor – „a cincea libertate a UE” – la nivel global și vor avea ca efect creșterea nivelului științific și tehnologic al Europei pe plan mondial și diseminarea expertizei europene în materie de TIC în întreaga lume. Datorită acestora, Spațiul European de Cercetare va deveni vizibil pe scena internațională, ca spațiu deschis spre lume, iar competitivitatea Europei în cadrul economiei mondiale va crește tot mai mult.

Acțiunile prevăzute în acest cadru:

- vor consolida coordonarea acțiunilor statelor membre și ale CE, menite să intensifice cooperarea strategică în domeniul științei și tehnologiei, precum și dialogurile privind societatea informațională cu principalii parteneri de pe plan mondial;
- vor crea sinergii suplimentare între autoritățile publice, industrie și societatea civilă pentru a eficientiza acțiunea la nivelul UE în aceste domenii de politică;
- vor facilita accesul la cunoștințe, la resurse și la piețe pretutindeni în lume;
- vor exercita o influență pozitivă asupra agendei științifice și tehnologice mondiale prin punerea în comun a resurselor pentru a realiza o masă critică și prin evidențierea, în contextul global al societății informaționale, a valorilor democratice, în special a libertății de expresie și a dreptului de a avea acces la informații³;
- vor ameliora condițiile cadru în care se desfășoară cercetarea la nivel internațional și vor promova modelul european de convergență pentru a consolida eficacitatea politicilor privind societatea informațională;
- vor permite cercetătorilor și universităților din Europa să lucreze împreună cu cei mai competenți oameni de știință din lume și să utilizeze cele mai bune infrastructuri de cercetare.
- vor consolida, pe plan mondial, poziția industriei europene în ceea ce privește sectorul comunicațiilor electronice și al altor tehnologii avansate.

Prezenta comunicare constituie un răspuns la concluziile Consiliului din februarie 2008 și reprezintă una dintre cele cinci inițiative ale Comisiei, stabilite în urma unor dezbateri publice privind viitorul SEC⁴. și globalizarea societății informaționale⁵. De asemenea, prezenta

³ În comunicarea sa din 27.4.2006, intitulată „Către un parteneriat global în Societatea Informațională”, Comisia a invitat întreprinderile să elaboreze coduri de conduită pentru a combate utilizarea abuzivă a TIC în scopul limitării libertății de expresie. Până acum, nu s-a dat curs acestei invitații.

⁴ SEC(2008) 430 din 2.4.2008

⁵ O consultare publică privind strategia UE de cooperare internațională în domeniul TIC s-a desfășurat în perioada 18 iunie – octombrie 2007.

comunicare este urmarea concluziilor Summitului mondial privind societatea informațională (WSIS) din 2005⁶.

1. PRINCIPII FUNDAMENTALE ALE CADRULUI STRATEGIC EUROPEAN PENTRU COOPERARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI TEHNOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ ȘI NOILE PARTENERIATE ÎN DOMENIUL SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

Extinderea SEC și o mai mare deschidere a acestuia spre lume

Excelența în domeniul cercetării este rezultatul concurenței și al colaborării dintre cei mai buni profesioniști.

Pentru a atinge acest scop, este foarte important ca autoritățile publice, agențiile de finanțare a activităților de cercetare, institutele de cercetare publice și private și universitățile să conlucreze, trecând peste frontiere. O astfel de cooperare reprezintă însuși fundamentul SEC. În contextul globalizării tot mai accentuate a spațiului științific, este necesar să se extindă frontierele SEC pentru a cuprinde țările învecinate și, de asemenea, să se încurajeze și să se faciliteze cooperarea cu principalii parteneri internaționali.

Asigurarea coerenței politicilor și a complementarității programelor

Cercetarea nu se desfășoară în vid, ci contribuie la o agendă societală mai vastă, de care este, totodată, influențată.

Este necesar ca strategia științifică și tehnologică internațională a Europei să susțină principalele obiective ale politicilor UE, precum combaterea schimbărilor climatice, diminuarea decalajului digital, asigurarea durabilității rezervelor energetice, a biodiversității și a ecosistemelor și realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. O mai mare coerență între activitățile de cercetare și alte politici și instrumente de finanțare va consolida impactul și influența științei și tehnologiei asupra acestor politici.

Promovarea cooperării strategice în domeniul științei și tehnologiei cu principalele țări terțe

Europa nu poate colabora cu toate țările în toate domeniile.

Trebuie selectate domeniile de cercetare și partenerii din țările terțe. De asemenea, trebuie asigurată o masă critică de resurse care să justifice această selecție. Cooperarea cu partenerii avansați din punct de vedere științific va avea un caracter diferit față de cooperarea cu țările care tocmai își dezvoltă baza științifică, dar ambele tipuri de cooperare sunt necesare. O strategie eficientă de cooperare internațională necesită un angajament pe termen lung din partea CE și a statelor membre și abordarea dintr-o nouă perspectivă a domeniilor prioritare de cercetare, stabilite de comun acord în vederea cooperării cu principalele țări terțe.

⁶ În rezoluția (2004/2204) privind societatea informațională, Parlamentul „invită Uniunea și statele membre să considere WSIS ca un imbold pentru cooperare în cadrul tradițional al proximității geografice sau istorice (...) și pentru noi cooperări cu țări emergente mai îndepărtate.” În rezoluția (B6-/2008) privind Forumul pentru guvernarea internetului, Parlamentul „invită instituțiile europene în cauză să ia în considerare agenda de la Tunis în cadrul lucrărilor lor legislative”.

SEC, construit de statele membre și de statele asociate, ilustrează potențialul inherent al unei cooperări strânse între țări. Atunci când grupuri de țări dintr-o anumită zonă geografică (de exemplu, ASEAN, Uniunea Africană) doresc să se lanseze într-o cooperare științifică și tehnologică cu CE și când acest lucru permite dobândirea unei mase critice în domeniu, care să poată fi utilizată pentru a face față principalelor provocări globale, este necesar să se încurajeze o abordare biregională.

În sectoarele tehnologice avansate, precum TIC, este necesar ca prioritățile geografice și sectoriale de cooperare din domeniul cercetării să se inspire din acțiunile comune ale industriei, mediului academic și institutelor de cercetare, de exemplu din agendele strategice de cercetare ale platformelor tehnologice europene, din dialogurile privind societatea informațională și din alte contacte regionale și bilaterale. Acest lucru ar facilita includerea unor parteneri din țările terțe în procesul de cercetare încă din fazele inițiale.

Va trebui acordată o atenție specială soluționării diferențelor de standarde dintre țări, întrucât aceste divergențe reprezintă adesea un obstacol în calea difuzării tehnologiilor informației și comunicațiilor și pot dăuna interconexiunii și interoperabilității.

Europa, un partener de cercetare mai atractiv

Pentru a menține excelența în domeniul cercetării și pentru a crea legături între cercetători și instituții din Europa și din lumea întreagă, Europa trebuie să devină un partener de cercetare privilegiat. Pentru a realiza acest obiectiv, este nevoie de fonduri de cercetare instituționale și competitive adecvate, de infrastructuri de anvergură mondială, de o mai mare mobilitate a cercetătorilor pe teritoriul Europei și în afara acesteia, precum și de reglementări adecvate în materie de drepturi de proprietate intelectuală (IPR – *Intellectual Property Rights*).

Activitățile de cooperare științifică și tehnologică internațională au dobândit o importanță tot mai mare în contextul programelor-cadru care s-au succedat, iar crearea Consiliului European pentru Cercetare a consolidat buna reputație a Europei în materie de cercetare exploratorie de înaltă calitate. Activitatea Forumului strategiei europene pentru infrastructuri de cercetare (ESFRI) a suscitât interesul pe plan mondial și a atras solicitări de colaborare din partea unor parteneri internaționali.

Un SEC deschis este cea mai bună cale de a crește gradul de atractivitate al științei și tehnologiei europene pe plan mondial. În ultimă instanță, succesul SEC depinde de prezența unor cercetători de înaltă calificare care să poată susține dezvoltarea unei economii competitive, bazate pe cunoaștere. Cercetătorii formați atât în Europa, cât și în țări terțe, sau conectați prin intermediul unor rețele vor deveni ambascadori ai cooperării internaționale.

Reglementarea în domeniul societății informaționale: lansarea unor parteneriate orientate spre rezultate

O primă etapă va consta într-o mai puternică orientare spre rezultate a dialogurilor în curs de desfășurare, prin identificarea la timp a priorităților privind cooperarea în domeniul reglementării și cercetare comună. Dacă este cazul, aceste dialoguri ar trebui extinse pentru a aborda convergența dintre sectorul telecomunicațiilor și cel al mass-media. Este necesar ca și dialogurile de afaceri (de exemplu, mesele rotunde de afaceri) și dialogurile între consumatori să fie orientate spre rezultate.

Prioritățile de cooperare în domeniul reglementării vor include promovarea instituirii unor autorități de reglementare independente și eficiente, alocarea nediscriminatorie a resurselor rare, publicarea criteriilor de acordare a licențelor și proceduri transparente de atribuire, interconexiune nediscriminatorie și modulată în funcție de costuri, precum și utilizarea unor tehnologii deschise. Este necesar să se amelioreze monitorizarea barierelor netarifare și a constrângerilor reglementare cu care se confruntă părțile interesate din UE pe piețele din țările terțe.

Cooperarea dintre Comunitatea Europeană și statele membre

Prin conlucrare, statele membre și CE vor obține mai multe rezultate, atât la nivelul UE, cât și la nivel mondial. Acest lucru este valabil pentru domenii de politică precum mediul și energia și, în egală măsură, pentru politicile privind cercetarea și societatea informațională.

Datorită acestei conlucrări, cercetarea europeană va deveni mai atractivă și se vor crea condiții mai favorabile investițiilor și achizițiilor pe piețele principale. De asemenea, ameliorarea coordonării reprezintă un răspuns la interesul manifestat de o serie de parteneri din întreaga lume, dornici de a se inspira din abordarea comunitară în materie de reglementare a unor aspecte precum convergența. În același timp, coordonarea eforturilor noastre va permite Europei să dispună de informații economice mai bune în ceea ce privește țările / regiunile de importanță capitală pentru sectorul cercetării și al societății informaționale.

Este necesar ca statele membre și CE să stabilească, de comun acord cu țările terțe, principalele domenii de cercetare prioritare, pentru a profita din plin de acțiunile și de inițiativele coordonate.

Proiectul privind reactorul termonuclear experimental internațional (ITER) este, la scară largă, un exemplu grăitor pentru ceea ce se poate realiza dacă există o voință politică de cooperare internațională și dacă resursele sunt puse în comun. La o scară mai redusă, însă, există multe exemple în ceea ce privește impactul semnificativ al agendelor de cercetare europene coordonate și al fondurilor comune, unul dintre acestea fiind Inițiativa europeană de cercetare agricolă pentru dezvoltare.

O utilizare mai coerentă a resurselor statelor membre și ale CE destinate cooperării științifice și tehnologice internaționale va facilita crearea masei critice necesare pentru a da un răspuns eficient provocărilor strategice din ce în ce mai globalizate.

De asemenea, un parteneriat consolidat între CE și inițiativele interguvernamentale europene (precum EUREKA și COST), pe de o parte, și organizațiile de cercetare, în special forumul EIRO⁷ și membrii acestuia, pe de altă parte, poate aduce o contribuție semnificativă la realizarea acestui obiectiv.

O strategie științifică și tehnologică internațională bine coordonată și eficient comunicată va permite Europei să răspundă „într-un singur glas” principalelor provocări globale și va facilita

⁷ Forumul EIRO include: Organizația europeană pentru cercetare nucleară, Acordul european pentru dezvoltarea fuziunii, Laboratorul European de Biologie Moleculară, Agenția Spațială Europeană, Observatorul european sudic, Centrul european de radiații obținute prin sincrotron, Institutul Laue-Langevin.

participarea mai eficientă a UE la stabilirea agendei în cadrul forurilor internaționale, precum OCDE, și, în special, al organizațiilor din sistemul ONU, precum UNESCO, OMS și UIT.

2. ORIENTĂRI ÎN VEDEREA UNEI MAI MARI DESCHIDERI A SEC SPRE LUME.

Pentru ca SEC să își poată realiza întregul potențial internațional, este necesar ca între statele membre, pe de o parte, și între acestea și CE, pe de altă parte, să se dezvolte un parteneriat pe termen lung, bazat pe principiile subliniate anterior.

Împărtășirea obiectivelor, formularea și implementarea agendelor europene comune de cercetare și a pozițiilor adoptate față de țările terțe și în forurile internaționale, angajarea în activități comune, precum și coordonarea eforturilor și a resurselor vor fi esențiale pentru succesul acestui parteneriat.

Acest proces creează fluxuri în direcția Europei și de aici spre exterior, atrăgând cercetători din întreaga lume și, în același timp, îmbunătățind potențialul tehnologic al Europei pe piețele mondiale, de exemplu în domeniul TIC.

Pentru a obține rezultate optime, este necesar ca propunerile enunțate în continuare să fie puse în aplicare, atât la nivelul CE, cât și al statelor membre, și în strânsă cooperare cu țările terțe. Este nevoie de un cadru instituțional corespunzător pentru ca acest proces să avanseze.

2.1. Consolidarea dimensiunii internaționale a SEC

• Integrarea vecinilor Europei în SEC

Asocierea la PC7 este cea mai intensă formă de cooperare la nivel comunitar. Posibilitatea țărilor terțe europene de a participa ca parteneri la anumite politici și programe comunitare, inclusiv la PC7, este un aspect important al politicii europene de vecinătate (PEV)⁸.

Practic, toate țările din Balcanii occidentali sunt în prezent asociate la PC7. Vecinii UE de la sud și de la est au de asemenea posibilitatea de a deveni asociați. Extinderea zonei geografice a SEC pentru a include țările partenere PEV va reprezenta o contribuție importantă la realizarea obiectivelor politicii UE în raport cu aceste țări, în special în ceea ce privește realizarea unei prosperități economice durabile. Procesul de asociere se va desfășura treptat, de la caz la caz, ținându-se seama de capacitățile științifice și tehnologice endogene, de nivelul de cooperare din prezent și de posibilitățile de a coopera în viitor, precum și de interesele reciproce ale CE și ale țărilor partenere PEV. De asemenea, în contextul cooperării internaționale în domeniul TIC, țările PEV merită o atenție specială, atât datorită dorinței lor de a adopta modelele UE, cât și datorită faptului că unele dintre aceste țări reprezintă piețe importante pentru companiile tehnologice comunitare.

Pentru a promova consolidarea relațiilor științifice cu aceste țări și pentru a pregăti asocierea la PC7, CE va lansa inițiative de formare a capacităților științifice și tehnologice și proiecte de cooperare în domeniul cercetării, prin intermediul Instrumentelor Europene de Vecinătate și Parteneriat și al activităților orientate din cadrul PC7 (de exemplu, acțiunile specifice de cooperare internațională).

⁸ COM (2006) 724 final din 4.12.2006, Consiliul Uniunii Europene, 10657/07 din 18.6.2007

Dialogul cu aceste țări este important. Acordurile bilaterale privind știința și tehnologia, încheiate între CE și unele dintre acestea (precum Egipt, Maroc, Tunisia și Ucraina) reprezintă un cadru adecvat pentru dialog. În plus, vor fi inițiate dialoguri bilaterale cu privire la știință și tehnologie cu țări care își manifestă un interes specific pentru asocierea la PC7, dar care nu au încheiat cu CE un acord bilateral privind știința și tehnologia.

Proiectele INCO-Net, lansate recent în cadrul PC7, sprijină platformele regionale de dialog privind știința și tehnologia și stabilirea priorităților la nivel biregional; aceste proiecte permit participarea statelor membre și a țărilor partenere PEV la identificarea viitoarelor priorități și acțiuni coordonate din domeniul cercetării.

Rusia, țară învecinată care dispune de capacități științifice și tehnologice semnificative, este deja un partener important și a declarat că, în ceea ce privește cooperarea științifică și tehnologică, consideră UE ca fiind prioritatea sa pe termen lung. Cooperarea științifică și tehnologică între UE și Rusia ar putea fi consolidată printr-un acord de asociere la PC, astfel cum au recunoscut ambele părți în cadrul Consiliului de parteneriat permanent UE-Rusia în domeniul cercetării din mai 2008. Aceasta ar contribui la implementarea Spațiului comun de cercetare și educație UE-Rusia, inclusiv a aspectelor culturale. Perspectiva unei posibile asocieri la PC ar trebui, însă, privită în contextul mai larg al relațiilor UE-Rusia și al noului acord UE-Rusia, în vederea căruia au fost inițiate negocieri în cadrul Summitului UE Rusia din iunie 2008.

Statele membre și Comisia Europeană:

- Asigură aplicarea coordonată și/sau complementară a priorităților din domeniul științei și tehnologiei, identificate cu ocazia diverselor dialoguri cu țările partenere PEV, pentru a facilita o posibilă asociere la PC7.
- Consolidează dialogurile regionale pe teme legate de societatea informațională.
- Promovează principiile europene de reglementare prin dezvoltarea unor sinergii mai bune cu autoritățile europene de reglementare

Comisia Europeană:

- Stabilește dialoguri cu țările partenere PEV care doresc acest lucru și care nu au încheiat cu CE un acord bilateral privind știința și tehnologia, în vederea unei posibile asocieri a acestora la PC7.
- Accelerează difuzarea bunelor practici și alinierea politicilor din țările PEV, incluzându-le treptat în programul de sprijin al politicii TIC (PSP) în contextul programului-cadru pentru inovație și competitivitate (CIP).

- **Încurajarea cooperării strategice cu principalele țări terțe prin stabilirea unor priorități geografice și tematice**

Statele membre și CE sunt implicate în numeroase activități de cooperare în domeniul cercetării cu țări terțe. Absența unei strategii comune la nivel european a condus la

suprapunerea acestor activități de cooperare, rezultatul fiind risipirea resurselor și un impact redus⁹.

Atunci când există un interes comun și avantaje reciproce, când se pot identifica resurse și capacități umane excelente în domeniul științei și tehnologiei și când este necesar un răspuns colectiv la angajamentele internaționale, o abordare în manieră coordonată ar fi benefică, atât pentru Europa, cât și pentru partenerul (partenerii) din țările terțe. Prin urmare, este necesar ca CE și statele membre să coopereze în scopul stabilirii unor priorități strategice de cooperare științifică și tehnologică cu principalele țări terțe și al realizării acestor priorități într-o manieră coerentă.

În ceea ce privește economiile industrializate și marile economii emergente, este necesar ca prioritățile de cooperare științifică și tehnologică coordonată să se axeze pe domenii de interes reciproc, care presupun eforturi internaționale intense de abordare a provocărilor sociale, științifice și tehnologice mondiale. Deoarece scena științifică și tehnologică internațională rămâne un loc al concurenței acerbe între statele membre ale UE și țările terțe, trebuie găsit un echilibru sănătos între cooperare și concurență. În această privință, ar trebui considerate prioritare următoarele aspecte: dezvoltarea unor infrastructuri comune, cercetarea exploratorie și preconcurențială, precum și cercetarea orientată spre identificarea unor standarde comune și compatibile care să faciliteze accesul la piață. În special în ceea ce privește TIC, cooperarea în domeniul cercetării va aborda problema standardelor divergente care constituie adesea un obstacol în calea difuzării tehnologiilor și dăunează interconexiunii și interoperabilității. De asemenea, cooperarea în domeniul cercetării ar trebui să se concentreze asupra acelor sectoare care sunt profitabile pentru competitivitatea companiilor din UE și, în același timp, să se evite subminarea acestor avantaje, de exemplu din cauza absenței unor măsuri de protecție a proprietății intelectuale.

În ceea ce privește țările în curs de dezvoltare, cooperarea din domeniul cercetării ar trebui să se alinieze la politicile de cooperare din domeniul dezvoltării și la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului¹⁰. Anumite domenii de cercetare prioritare sunt deosebit de relevante, în special crearea unor rezerve durabile de apă curată, alimente și energie, combaterea bolilor infecțioase, abordarea impactului schimbărilor climatice, diminuarea decalajului digital și reducerea factorilor care amenință biodiversitatea și ecosistemele terestre și marine. Pe lângă proiectele de colaborare științifică și tehnologică, cooperarea internațională cu țările în curs de dezvoltare trebuie să includă formarea de capacități științifice și tehnologice (de exemplu, infrastructuri, resurse umane, politica de cercetare, rețele de cercetători și institute de cercetare). Aceasta va permite cercetătorilor din țările respective să contribuie la soluționarea problemelor locale, regionale sau mondiale, precum și la dezvoltarea economică și socială. De asemenea, consolidarea capacităților de cercetare va încuraja cercetătorii să concureze la nivel internațional prin prisma excelenței științifice și îi va stimula să își continue activitățile de cercetare în țările în curs de dezvoltare.

În cazul Africii, cooperarea dintre CE și statele membre se va axa pe implementarea strategiei comune și a planului de acțiuni Africa-UE, aprobat în cadrul Summitului de la Lisabona, în 2007¹¹. Parteneriatul specific Africa-UE pentru „știință, societate informațională și spațiu” se bazează pe recunoașterea faptului că știința, tehnologia și inovația sunt esențiale pentru

⁹ Raportul CREST 1207/07 din 13.12.2007

¹⁰ SEC (2008) 434, Consiliul UE 9907/08 din 27.5.2008

¹¹ ec.europa.eu/development/eu-africa-summit-2007

eradicarea sărăciei, combaterea bolilor și a malnutriției, stoparea degradării mediului înconjurător, crearea unei agriculturi durabile și realizarea unei creșteri economice în Africa. Pentru ca Africa să poată răspunde acestor provocări, este necesară diminuarea decalajului științific și digital.

În mod normal, formarea capacităților este o componentă a politicii și a fondurilor de dezvoltare și de aceea coerența și complementaritatea instrumentelor din domeniul științei și tehnologiei cu alte instrumente și programe de acțiune externă și de asistență trebuie consolidate, atât la nivel comunitar¹², cât și la nivelul statelor membre. În cazul în care țările terțe sunt de acord, este necesar să se încurajeze utilizarea orientată a unor astfel de instrumente și programe de formare a capacităților științifice și tehnologice. De asemenea, trebuie realizată complementaritatea cu alte organisme de finanțare, inclusiv cu instituțiile financiare internaționale și cu inițiativele globale de cercetare (de exemplu, Grupul Consultativ pentru Cercetare Agricolă Internațională). Ca precondiție, este necesară sensibilizarea părților interesate din țările în curs de dezvoltare în ceea ce privește importanța științei și tehnologiei pentru îmbunătățirea calității vieții. Trebuie acordată o atenție specială promovării și facilitării egalității de gen și rolului investițiilor realizate de sectorul privat în domeniul științei și tehnologiei în țările în curs de dezvoltare.

Statele membre și CE vor trebui să aplice într-un mod coerent și coordonat prioritățile strategice din domeniul cercetării. În prezent, statele membre cooperează în mod individual cu țări terțe în cadrul unor acorduri bilaterale și al unor programe naționale. De asemenea, CE încurajează cooperarea strategică cu principalele țări terțe, în special în cadrul acordurilor bilaterale privind știința și tehnologia încheiate de CE¹³. Aceste acorduri au fost consolidate, în cadrul PC7, prin introducerea unor instrumente specifice menite să ajute la implementarea acestora și să sprijine o abordare selectivă (de exemplu, acțiuni specifice de cooperare internațională și cereri de propuneri coordonate). Comunicarea informațiilor referitoare la inițiativele viitoare din cadrul acestor acorduri are ca efect o coordonare mai strânsă între CE și statele membre.

O abordare biregională a grupărilor de țări (de exemplu ASEAN, Uniunea Africană) ar putea fi mai avantajoasă decât creșterea continuă a numărului de acorduri bilaterale privind știința și tehnologia, încheiate cu CE. Însă un astfel de dialog privind știința și tehnologia, purtat la nivel biregional, nu poate fi eficient în absența unei structuri regionale care să poată asigura coordonarea cu grupările de țări și în cadrul acestora și care să poată juca un rol important în stabilirea priorităților din domeniul științei și tehnologiei și în finanțarea cercetării. Pe termen lung, acest dialog ar putea duce la încheierea unor acorduri biregionale privind știința și tehnologia. Actualele proiecte INCO-Net din cadrul PC7 pregătesc terenul pentru astfel de platforme biregionale și vestesc o nouă abordare a participării statelor membre și a țărilor terțe la identificarea viitoarelor domenii științifice și tehnologice prioritare.

În cazul în care acordurile bilaterale sau biregionale încheiate de CE nu se justifică, CE va asigura consolidarea componentelor științifice și tehnologice specifice din cadrul oricărui

¹² Acestea sunt: Instrumentul de asistență pentru pre-aderare (IPA), Fondul European de Dezvoltare (FED), Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare (DCI - *Development Cooperation Instrument*), Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI - *European Neighbourhood and Partnership Instrument*)

¹³ www.ec.europa.eu/research/inco

acorduri de parteneriat și de cooperare încheiate între CE și statele sale membre, pe de o parte, și țările terțe, pe de altă parte.

Statele membre și Comisia Europeană:

- Identifică împreună și decid de comun acord cu principalii parteneri din țările terțe prioritățile de cooperare, atunci când aceasta din urmă aduce în mod clar o valoare adăugată pentru Europa în ceea ce privește abordarea provocărilor globale majore, și se angajează în inițiative comune. Este necesar ca aceasta să se realizeze, când este posibil, în conformitate cu abordarea propusă de Comisie în comunicarea sa intitulată: „*Towards joint programming in research: working together to tackle common challenges more effectively*”¹⁴ („Către o programare comună în domeniul cercetării: să lucrăm împreună pentru a face față mai eficient provocărilor comune”) și în cadrul planului de acțiuni i2010¹⁵ privind politicile în domeniul TIC și mass-media;
- Își împărtășesc experiența acumulată și participă împreună la inițiativele prevăzute în cadrul acordurilor bilaterale privind știința și tehnologia și promovează crearea unei rețele eficiente de consultanți în materie de știință, TIC și mass-media în cadrul delegațiilor CE și al ambasadelor statelor membre din țările terțe;
- Asigură coerența, pe plan internațional, între politica privind știința și tehnologia și politica de dezvoltare, precum și complementaritatea mecanismelor de finanțare comunitare (atât fonduri PC, cât și instrumente pentru acțiuni externe și asistență) cu cele ale statelor membre;
- Consolidază cooperarea științifică și tehnologică dintre UE și Uniunea Africană prin implementarea parteneriatului strategic comun și a planului de acțiuni UE-Africa, în special a celui de-al 8-lea Parteneriat privind știința, societatea informațională și spațiul; acest proces va mobiliza atât resursele UE, cât și ale statelor membre și va necesita implicarea activă a Comisiei Uniunii Africane, a Comunităților economice regionale și a părților interesate relevante din sectorul public și privat.

Comisia Europeană:

- Examinează diversele instrumente din cadrul PC7 pentru a asigura exploatarea la maximum a potențialului acestora de a încuraja cooperarea cu principalele țări terțe;
- Intensifică cooperarea științifică și tehnologică, inclusiv în domeniul TIC, la nivelul grupărilor regionale de țări (de exemplu, ASEAN, Uniunea Africană), dezvoltă dialogul cu structurile regionale corespunzătoare și negociază, dacă este cazul, acorduri biregionale privind știința și tehnologia;
- Încurajează țările terțe să integreze formarea capacităților științifice și tehnologice, inclusiv aspectul privind egalitatea de gen și utilizarea TIC, în programele lor indicative naționale sau regionale legate de fondurile de asistență externă și de programele de cooperare ale CE.

¹⁴ COM (2008) 468 final din 15.7.2008

¹⁵ COM (2005) 229 final din 1.6.2005

- Continuă să acorde țărilor terțe asistență tehnică în ceea ce privește politicile din domeniul societății informaționale, pe baza experienței acumulate în cadrul unor programe de asistență și proiecte centrate pe regiuni geografice concrete, precum @LIS pentru America Latină, EUMEDIS pentru regiunea euro-mediteraneană, și UE-Asia IT&C pentru Asia.

2.2. Îmbunătățirea condițiilor cadru de cooperare științifică și tehnologică internațională

- **Abordarea provocărilor științifice prin intermediul infrastructurilor mondiale de cercetare**

Un domeniu esențial al științei, care are o dimensiune mondială și se pretează foarte bine la cooperarea internațională, este dezvoltarea comună a infrastructurilor de cercetare și accesul la aceste infrastructuri. Multe discipline din domeniul științei și tehnologiei necesită investiții considerabile în materie de infrastructură pentru a obține progrese științifice majore.

Există exemple pozitive de conlucrare eficientă între statele membre, CE, organizațiile de cercetare interguvernamentale și țările terțe în vederea dezvoltării unor infrastructuri de cercetare. (de exemplu, GEOSS, GEANT). GEANT, o rețea de comunicații de mare capacitate și viteză, care interconectează rețelele naționale europene de cercetare și educație, conecta inițial rețelele de cercetare din țările industrializate (America de Nord și Japonia). În prezent, această rețea are noi conexiuni cu China, India, America Latină, Asia de Sud-Est, Orientul Mijlociu și cu Balcanii. Această extensie este utilizată de comunitățile de cercetare și educație din diferite regiuni ale lumii și a permis realizarea unor platforme de cooperare în multe domenii între aceste regiuni, pe de o parte, și între aceste regiuni și UE, pe de altă parte. În anii următori, aceste inițiative se vor extinde ca timp, acoperire geografică și domeniu de aplicare.

Este, însă, nevoie de o abordare mai structurată a dezvoltării comune a infrastructurilor mondiale de cercetare, inclusiv a infrastructurilor virtuale. În Europa, Forumul european pentru infrastructuri de cercetare (ESFRI – *European Strategy Forum for Research Infrastructure*)¹⁶ a făcut primii pași în această direcție prin stabilirea unei foi de parcurs europene pentru noile infrastructuri de cercetare care sunt deja mondiale prin natura lor sau care ar putea deveni astfel.

La nivel internațional, continuă dezbaterile pe marginea unor proiecte privind infrastructurile mondiale de cercetare, pentru a căror realizare este nevoie de cooperare internațională în cadrul diverselor discipline și domenii de cercetare [de exemplu, *LIFEWATCH*, în domeniul biodiversității, *Integrated Carbon Observation System* (sistemul integrat de observare a carbonului) și *Square Kilometre Global Radio Astronomy Array* (proiectul global de infrastructură Square Kilometre Array în domeniul radioastronomiei)].

În sectorul TIC, CE promovează, împreună cu SUA, Australia și Japonia, o agendă de cercetare mondială axată pe realizarea unor infrastructuri viabile, inclusiv punerea în comun a cunoștințelor și a celor mai bune practici de cercetare, cu scopul de a îmbunătăți rezistența rețelelor și infrastructurilor prezente și viitoare.

¹⁶ *European Strategy Forum on Research Infrastructures* (Forumul european pentru infrastructuri de cercetare) <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

Statele membre și Comisia Europeană:

- Promovează cooperarea internațională în cadrul infrastructurilor de cercetare de mare anvergură, pentru a facilita, dacă este cazul, împărțirea costurilor;
- Explorează noi modalități de a reduce decalajul digital în țările în curs de dezvoltare, inclusiv parteneriatele între sectorul public și cel privat.
- Participă la reuniunile *ad-hoc* ale grupului înalților reprezentanți, format din reprezentanți ai membrilor G8, precum și ai altor țări, și se bazează pe lucrările forurilor existente, precum Forumul mondial al științei din cadrul OCDE, pentru a continua dialogul în acest domeniu.
- Intensifică cooperarea în domeniul infrastructurilor din sectorul TIC prevăzute de agenda de cercetare mondială pentru perioada 2009-2010, inclusiv eforturile de coordonare a cercetării și a altor politici.
- Integrează aspecte legate de siguranță și de încredere ca priorități în toate dialogurile actuale și viitoare privind societatea informațională cu țările și regiunile terțe.

• Mobilitatea cercetătorilor și crearea unor rețele la nivel mondial

Mobilitatea cercetătorilor este o componentă esențială a cooperării științifice și tehnologice internaționale, iar atragerea celor mai buni dintre aceștia presupune o concurență intensă. În acest context, este foarte important ca cercetătorii europeni care lucrează într-o țară terță să participe în continuare la SEC, deoarece reprezintă o resursă valoroasă, atât în țara lor, cât și peste hotare. De asemenea, cercetătorilor care vin în Europa din țările cu economie emergentă sau din țările în curs de dezvoltare trebuie să li se permită să contribuie la dezvoltarea țărilor lor de origine. Astfel de legături, realizate prin intermediul rețelelor sau al burselor cu „clauză de întoarcere”, vor face ca mobilitatea specialiștilor să devină o realitate. În plus, este necesară promovarea posibilității de a crea laboratoare comune de cercetare, reale sau virtuale, în UE și țările terțe.

În prezent, se iau măsuri¹⁷ pentru a asigura că cercetătorii care lucrează în UE beneficiază de formare la nivel înalt, de cariere atractive și de mobilitate nelimitată. Programul „Persoane” (capital uman) din cadrul PC7 oferă cercetătorilor multiple posibilități în ceea ce privește mobilitatea între Europa și restul lumii. Implementarea în întregime a pachetului privind „viza științifică”¹⁸ de către toate statele membre va facilita intrarea în Europa a cercetătorilor din țările terțe. Cu toate acestea, este posibil și trebuie să se facă mai mult.

Statele membre și Comisia Europeană:

- Continuă - în strânsă cooperare cu țările terțe – să creeze rețele pentru cercetătorii europeni care lucrează peste hotare și pentru cercetătorii din țările terțe care lucrează în Europa.

Statele membre:

¹⁷ COM 317 final din 23.5.2008

¹⁸ Directiva Consiliului JO L 289/15 din 3.11.2005, Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 28 septembrie 2005 (2005/761/CE) JO L 289/23 din 3.11.2005

- Transpun pachetul privind „viza științifică” (inclusiv recomandarea CE privind acordarea de vize pe termen scurt pentru cercetători) în legislația națională și asigură proceduri administrative simple și rapide de aprobare a vizelor;
- Sporesc mecanismele specifice de finanțare și/sau primele de reintegrare destinate cercetătorilor europeni care se întorc în Europa și cercetătorilor din țările terțe care se întorc în țările lor de origine.

Comisia:

Optimizează instrumentele comunitare existente în ceea ce privește mobilitatea internațională, inclusiv programul „Persoane” (capital uman) din cadrul PC7.

• Programe de cercetare mai deschise

Acordurile bilaterale privind știința și tehnologia se bazează pe principiul parteneriatului echitabil, al proprietății comune, al avantajului reciproc, al obiectivelor comune și al reciprocității. Deși aceste principii nu au fost întotdeauna aplicate în întregime, este necesar să se faciliteze accesul reciproc la programe și fonduri de cercetare pentru a spori avantajele reciproce ale cooperării științifice și tehnologice internaționale.

PC7 este deschis partenerilor din țările terțe. În mod normal, finanțarea se acordă numai participanților din țările partenere la cooperarea internațională¹⁹. Cu toate acestea, întrucât printr-o concurență deschisă se promovează excelența în domeniul cercetării, finanțarea proiectelor de colaborare ar putea fi extinsă pentru a include organizații de cercetare și cercetători din țări terțe industrializate în care cercetătorii europeni beneficiază de finanțare reciprocă.

Statele membre elaborează sisteme de finanțare pentru a facilita cooperarea internațională; unele dintre aceste state încep să deschidă sistemele respective pentru a permite finanțarea activităților de cercetare și dezvoltare (R&D – *Research and Development*) realizate în alte țări. Este necesar ca statele membre să își intensifice eforturile în vederea lansării unor inițiative de cooperare cu țări terțe în domenii de cercetare bine definite și să deschidă treptat programele respective (inclusiv sistemele de finanțare) în aceste domenii pentru țări pregătite să le ofere aceleași posibilități de acces.

Statele membre și Comisia Europeană:

- Intensifică utilizarea instrumentelor de coordonare din cadrul PC7 (de exemplu, acțiunile ERA-NET) pentru a încuraja conjugarea resurselor CE și a celor naționale în scopul cooperării cu țări terțe.

Statele membre:

- Acționează în vederea deschiderii treptate a programelor naționale de cercetare, axate pe domenii de cercetare bine definite, către principalele țări terțe, pe baza principiului reciprocității; este necesar să elaboreze și să implementeze inițiative și programe comune

¹⁹ Regulamentul (CE) 1906/2006 din 18.12.2006

cu țările terțe partenere ale căror programe oferă, sau ar putea oferi în viitor, condiții similare.

Comisia:

- Traduce – în contextul acordurilor bilaterale privind știința și tehnologia, încheiate de CE – principiul reciprocității în accesul reciproc la programele publice de cercetare și la oportunitățile de cooperare cu țări terțe. Prin urmare, Comisia ar trebui să introducă treptat, prin cereri de propuneri publicate în cadrul PC7, fonduri pentru oamenii de știință din țări terțe industrializate în cazul în care țările partenere oferă aceleași condiții în cadrul programelor lor de cercetare.

- **Aspecte privind proprietatea intelectuală**

Buna gestionare a aspectelor privind proprietatea intelectuală (PI) este foarte importantă pentru succesul și durabilitatea cooperării științifice și tehnologice internaționale, deoarece promovează încrederea, schimbul de cunoștințe și exploatarea acestora în cadrul unor activități de cercetare cooperativă.

Această gestionare trebuie să se bazeze pe principii și practici comune care să asigure reciprocitate, tratament echitabil și avantaje reciproce. Este necesar ca UE și țările terțe să aplice norme adecvate și ca persoanele juridice din ambele părți să beneficieze de un tratament similar. Principiile și practicile în materie de PI vor fi promovate în continuare prin intermediul unor acorduri bilaterale de cooperare științifică și tehnologică și se va facilita în mod adecvat accesul țărilor celor mai puțin dezvoltate la rezultatele cercetării.

- **Statele membre și Comisia Europeană:**

- Promovează, la nivel mondial, inclusiv prin acordurile bilaterale internaționale de cooperare științifică și tehnologică, încheiate de CE și de statele membre, principiile enunțate în recomandare și asociate codului bunelor practici privind managementul drepturilor de proprietate intelectuală²⁰. Este necesar să dezvolte mai departe aceste principii în vederea garantării unor condiții corecte și reciproc avantajoase pentru toate părțile implicate, ținând seama de necesitățile țărilor celor mai puțin dezvoltate

- **Prestandardizare**

În contextul cooperării pentru cercetare în domeniul TIC se va acorda o atenție specială problemei standardelor divergente, întrucât acestea constituie adesea un obstacol în calea difuzării tehnologiilor și dăunează interconexiunii și interoperabilității.

Comisia:

- Promovează consolidarea legăturii dintre rezultatele programelor de cercetare și standardizare, pune accentul mai mult pe colaborarea internațională precompetitivă în domeniul cercetării industriale și acordă mai multă atenție cooperării în domeniul prestandardizării, pe baza unor standarde deschise.

²⁰ C(2008) 1329 din 10.4.2008.

3. IMPLEMENTAREA UNUI PARTENERIAT DURABIL

După cum se precizează în prezenta comunicare, va fi necesar ca CE și statele membre să își consolideze cooperarea strategică în domeniul științei și tehnologiei cu principalii parteneri mondiali. Cel mai bun mod de a realiza acest obiectiv este constituirea unui parteneriat puternic între statele membre și CE. În prezent nu există niciun cadru instituțional special pentru impulsivarea și orientarea unui astfel de parteneriat.

Prin urmare, este important ca:

- statele membre, Consiliul și Comisia să adere la cadrul strategic european privind cooperarea științifică și tehnologică internațională, propus prin prezenta comunicare, inclusiv la parteneriatul pentru acțiune;
- Consiliul să determine cadrul instituțional adecvat pentru a asigura implementarea eficientă a cadrului strategic european pentru cooperare științifică și tehnologică internațională, ținând seama de caracteristicile politicilor privind societatea informațională;
- Consiliul să supravegheze și să monitorizeze progresul realizat în ceea ce privește deschiderea mai mare a SEC spre lume și, dacă este necesar, să prevadă măsuri suplimentare pentru a asigura implementarea efectivă a acțiunilor propuse.
- Parlamentul European să acorde sprijin unui cadru coerent de cooperare științifică și tehnologică internațională și să continue, în strânsă cooperare cu Comisia, monitorizarea dezbaterilor pe marginea problemelor globale, în special în cadrul unor foruri precum Forumul pentru guvernarea internetului.